

Prof. W. Maimle
hindamises

Muud

Diplomitöö
473611

1942
BIBLIOTEK
UNIVERSITÄT

15 juulil 42
284

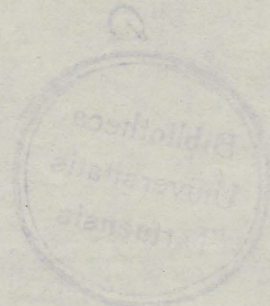
15 VII 42.

Maandant hindamisel
ja kõik diplomi toome teada

10/27/42

A.B

7976.

DIPLOMITÖÖ .

Õigusteaduskonna üliõpilane

A s t a T ü r n e r ,

matr. 16149

I semester 1942.a.

Lõpetanud õigusteaduskonna 23. VII 1942. a.

POLITSEI ÜLESANDED EESTIS 1942.a.

S I S U K O R D :

Sissejuhatus	lk 4
I Politseitegevus hääkorra ja julgeoleku alal.	
1. Politsei ülesanded seltskondliku julgeoleku ja hääkorra alal	" 7
2. Politsei ülesanded trükitoodete alal	" 12
3. Politsei ülesanded avalike ettekannete ja koosolekute alal	" 15
II Politsei ülesanded kodanike liiklemise peatuslubade ja isikutunnistuste alal	" 19
III Politsei ülesanded tervishoiu alal	" 25
IV Politseiala muud ülesanded	" 31

Kasutatud kirjandus:

Riigi Teatajad - 1921. , 1922. , 1923., 1925, 1926,
1933., 1936.,1937. ja 1938.a.

Ametlikud Teatajad - 1941 ja 1942.a.

Amtsblatt - 1941 ja 1942.a.

- 000000000 -

S I S S E J U H A T U S .

Ühiskondliku kooselu aluseks olev ühishuvi tingib paratamatult korra tarvilikkuse igas ühiskonnas. Organiseeritud ühiskonnas kehtivad teatud korraldused ja reeglid õigusnormide näol, mis reguleerivad inimeste vahekordi.

Ühelt poolt määravad need isiku tegevusvabaduse, mille piirides ta võib vabalt oma huvisid teostada. Teiselt poolt nad korraldavad vahekordi ühiskonna liikmete vahel, andes selleks oma kaitset ja tuge. On kahtluseta, et ühiskondlikus elus on määratu tähtsus õigusnormidel, alles nende olemasolul võime rääkida korraldatud ühiskonnast. Eriti on vajalik komplekseeritute ja laialdaste ülesannetega organisatsioon moodus tänapäeva riigis, sellise organisatsioonina esineb politsei. Vanal ajal ei olnud sellist organisatsiooni, mida nimetame praegu politseiks, küll aga ilmneb üksikute ametnike ja asutiste, enamasti sõjavägede tegevuses sugemeid poliitilisist ülesandeist. Nii Persias täitsid politsei kohuseid "satraabid", kelle ülesanne ei olnud ainult kaitseda kodanikke varaste ja röövlite eest, vaid hoida ära ka riiklikke rahu- tusi. Egiptuses vaaraode ajal täitis politsei funktsioone sõjavägi, kujunedes hiljem välja politseiväeks. Rooma riigis

arenes riiklikult korraldatud politsei. Alul omas politsei-
list sundõigust n.n. "coercition`i" iga kõrgem ametnik ja
sõjaväelane, mis seisnes õiguses sundabinõudega kohustada
kodanikke korralduste täitmisele. Selleks seisid vastava
ametniku käsutuses liktorid ja viaatorid. Tekib veel ediilide
instituut, kelle ülesandeks oli igasugune avaliku korra järel-
valve. Umbes keiser Tiberiuse valitsemise ajal kutsuti ellu
"praefectus urbi`d", neist kujunesid välja politseijuhatajad,
kes omasid kõrgemat võimu politsei ja kohtu alal. Ka keskajal
ei esinenud politseid praeguses mõttes, see organisatsioon
kujunes välja hoopis hiljem. Kuid juba 14. sajandil figu-
reerib nimetus "politsei" Prantsusmaal, ollés tuletatud
kreekakeelsest sõnast "polis"-linn, "politeia"-linnaasjad.

Vastav termin väljendab üldse riiklikku korraldust,
seega politsei organisatsiooni laiemas mõttes. Politsei
kitsamas mõttes tekkis alles 18. sajandil, mil seoses õigus-
funktsioonide lahusussüsteemide ideega eralduvad üksiküles-
anded riigi puhtsisemisest valitsemisest, kujundades politsei
ülesanded praeguses mõttes. Varem riik oli kõikvõimne ja riigi-
võim segas end igasse väiksemasse riigialama tegevusse.

Aegajalt hakkavad eralduma üksikülesanded riigi puht-
sisemisest valitsemisest, viimasest kujunevadki politsei
praegused ülesanded. Esmalt eraldusid välisasjad, siis kohtu-
mõistmine, sõjaväe küsimused, rahandus jne. Jäid järele kaks
suuremat ülesannet: kodanike julgeoleku kaitse ja kodanike

hääkorra eest hoolitsemine. Kodanike julgeoleku kaitse all võime mõelda kuritegevuse ärahoidmist ja riigikorra kaitset, need ülesanded on omased kriminaal- ja poliitilisele politseile. Kodanike hääolu eest hoolitsemise alla kuuluvad: korra- ja komblusvalve ja administratiivvõimu teostamine, nende ülesannete teostajaks on kaitse- ja välispolitsei.

Eesti politsei organisatsioon arenes umbes 20-neaastase iseseisvuse jooksmise/moodsaks, tänapäevale vastavaks ja mitte milleski mahajäänumaks suur- ja kultuurriikide omast. Politsei organisatsioon lagunes bolševistlikul ajajärgul, kuid reformeeriti 1941.a. sõja liginemisega ja bolševistliku režiimi lagunemisega. Kuna praegu üldised seadused ja põhjapanevad reformid politsei alal üldse puuduvad, siis politsei ülesanded ja struktuur, nagu kogu õiguslik korralduski ¹⁾ baseeruvad üldjoonis Eesti Vabariigi aegsele politsei korraldusele. Erandid endisest korrast on tingitud praegusest eriolukorrast. Sõda on hävitanud palju materiaalseid kui ka immateriaalseid väärtuseid, kõige selle tõttu

1)

Ametlik Teataja 1941 nr.2 Eestis kehtiva õiguse määrus.

§ 1. Eestis kehtivad seadused ja määrused, mis olid kehtivusel kuni 21. juunini 1940, kuivõrd nad ei ole vastolus kehtiva korraga või kuivõrd neid ei muudeta erimäärustega.

on tekkinud sootuks uued olukorrad ja uusi ülesandeid ja probleeme politseile. Juhtnõõrid uute küsimustee täieliku väljakujunemiseni seaduste ja määrustega, lahendatakse ring- ja käskkirjade näol. Seetõttu on politsei organisatsioon praegu kujundamisjärgus, muutudes vastavaks ja otstarbekaks praegusele olukorrale. Paljude üksikküsimuste lahendamine toimub sageli isegi suusõnaliste instruksioonide näol, väljudes otstarbekohasuse põhimõttest.

I Politsei tegevus hääkorra ja julgeoleku alal.

Politsei ülesanded on väga laialdased ulatudes igale elualale. Politsei on kohustatud valvama seaduste ja määruste täitmise järäle, sundides keeldujaid neid täitma ja keelates või hoides seaduste ja määruste rikkumiste eest.

Seega paratamatult politseivõim oma ülesannete täitmiseks on sundiv võim. Politsei kujutab võimu ja jõudu, millele tugeneb riigis kord ja mis sunnib vastuhakkajaid alistuma seaduslike korraldustele. Selline võim ei tugine füüsilisele jõule, vaid kodanike arusaamisele kindla õigusliku korra vajadusest ühiskonnas.

1. Politsei ülesanded seltskondliku julgeoleku ja hääkorra alal.

Avalikku julgeolekut häirivamateks näheteks on rahutused ja mässud. Politsei ülesandeks on hoida ära need nähtused, mis ähvardavad riigi julgeolekut²⁾. Sellistel juhtudel on politsei ülesandeks võtta tarvitusele äärmised abinõud. Politsei on kohustatud õigeaegselt ja varakult teatama vastavaile sõjaväevõimudele või Omakaitse üksusele, saades neilt sõjaväelist abi hädaohu kõrvaldamiseks.

Avalikku julgeolekut võivad ka kõigutada valeteadete ja kuulujuttude levitamine, oluline on siht mida nendega püütakse saavutada. Osa kuulujutte levitatakse teadlikult poliitilise tagamõttega. Nende suhtes tulebki politseil näidata agarust, sest sellised valeteaded ja kuulujutud loetakse kuriteoks ja neile järgneb enam-vähem raske karistus. Teise liigi moodustavad kuulujutud ilma poliitilise tagamõttega, kuid mis kutsuvad esile ärevuse rahva keskel.

Neidki jälitatakse politsei poolt ja karistatakse kui üleastumisi.

2)

Kõrgema riigivõimu vastaseid süütegusid käsitletakse Kriminaalseadustiku §§ 74-79

Politsei kui korraldaja ülesandeks on viibida avalikes kohtades - rahvakogumistel, etendustel j.n.e. rahu ja korra alalhoidmiseks³⁾. Rahurikkujaid võtab politsei vastutusele koostades sündmuse kohta protokoli. Rahurikkumisi üldiselt võib jagada kahte liiki: rahurikkumised sõnadega ja rahurikkumised tegudega. Esimese liigi hulka kuuluvad: lärmamised, riid, kisa, söimlemised j.n.e. Teise liigi alla kuuluvad: löhkumised, kakelused ja muud kaaskodanike tülitamised. Küsimuse üle mida lugeda avalikuks kohaks jääb otsustamine politseile, Tavaliselt kohtupraktises on loetud avalikeks kohtadeks linnavalikuid, platse, parke, käidavaid maanteid, laadaplatse, kaupluseid, restorane, raudteejaame, koosolekuid j.n.e. Rahurikkumiste alla kuuluvad ka korra- rikkumised avalikel ettekannetel⁴⁾. Samuti otsustamine kas tegu kuulub rahurikkumise mõiste alla, jääb eeskätt politseile, lõplikult otsustab kohus. Rahurikkumisi karistab

3)

Zandarmeeria Piirkonnajahi teadaanne prefektidele 20.03. 1942
1. Rahu, korra ja julgeoleku eest on vastutav politsei...

4)

Süüteod avaliku rahu vastu -Kriminaalseadustik 12. peatükk.
§ 254 Süüdlast selle, et ta tekitas müra, kisa või muud kor-
ratust või saatis korda ulaka teo avalikus kohas, avalikul
koosolekul või väljaspool neid, kuid rikkudes avalikku rahu
või korda karistatakse: arestiga mitte üle ühe kuu või raha-
trahviga mitte üle saja krooni.

politsei administratiiv korras. Veel sagedamini on politseil tegemist joojatega. Nii on karistusväärne silmnähtavalt joojalt avalikku kohta ilmumine⁵⁾. Vastutusele võtmine toimub samas korras kui rahurikkuminegi. Keelatud on ka avalikus kohas alkoholiliste jookide joomine⁶⁾. Samuti on kerjamine jälitav ja keelatud karistuse ähvardusel⁷⁾.

Politseile kuulub kogu liiklemisala korralduste järelvalve. Nii korraldab politsei tänavpostina liiklust tänaval, valvates sõidukite kui ka jalakäijate liikluskorralduste täitmise järele. Nii on iga tänavliikleja kohuseks käituda nii, et ta ei ohustaks, takistaks ega tülitaks tänavliiklust rohkem kui see vajalik või paratamatu oleks⁸⁾.

5)

Kriminaalseadustik § 274 - käsitleb süüdlast joojalt avalikku kohta ilmumises.

6)

Kriminaalseadustiku § 275 - käsitleb süüdlast kangete jookide tarvitamises avalikus kohas.

7)

Kriminaalseadustiku § 266. "Süüdlast kerjamises karistatakse vangimajaga mitte üle kolme kuu.

8)

Amtsblatt nr. 36, 1942 Ida-maaala ajutise liiklemiskorra määrus:

§ 1. Iga tänavliiklemisest osavõtja on kohutatud käituma nii, et liiklemist ei ohustataks, ei kahjustataks, takistataks ega tülitataks rohkem kui seda vaja.

§ 2. Politseiametnike korraldusi ning märguandeid tuleb täita. Need on eelisseisundis üldiste liiklemiseeskirjade ja kohalike erikorralduste suhtes.

Iga sõiduk peab olema liiklusohutus seisukorras: korras pidur-, valgus- ja juhtimisseadeldistega. Sõidukitel peab olema ametlik registreerimismärk ja jõuvankri registreerimise tunnistus, juhil aga vastav juhiluba. Politsei ülesandeks on valvata igasuguste sõidureeglite täitmise järele, kui ka lubatud kiiruse ületamise järele⁹⁾. Süüdlane liiklusõnnetuses on kohustatud endast teatama lähemale politseiasutisele¹⁰⁾. Ühtlasi on ta kohustatud andma andmeid oma isiku kohta kahjusaajate või tunnistajate nõudel. Liikluskorralduste vastu eksijaid karistatakse Ida maa-ala ajutise liiklemiskorra määruse alusel¹¹⁾.

9)

Amtsblatt 1942 nr 36 - Ajutse liiklemiskorra määrus:

§ 6 Liiklemiskiiruse ülemmääraks on asustatud kohtades kõigile sõidukeile 40 km, sõiduautodele ja mootorrattaile 80 km, maanteedel veoautodele ja autobustele 50 km. Igal sõidukijuhil tuleb liiklemiskiirus nii valida, et ta vajaduse korral saaks õigeaegselt peatuda.

10)

Amtsblatt 1942 nr. 36 - Ajutise liiklemiskorra määrus:

§ 7 Kes oma käitumisega on õnnetuse tekitanud peab sellest lähemale politseiasutisele teatama. Kahjusaaja ja tunnistajate nõudel peab ta andma isikutunnistuse ettenäitamisel andmeid oma isiku kohta.

11)

Amtsblatt 1942 nr. 36 - Ajutise liiklemiskorra määrus:

§ 8 Kes käesoleva määruse eeskirju tahtlikult või ettevaatamatult rikub karistatakse kuni 150 rmk või arestiga kuni kuus nädalat.

2. Politsei ülesanded trükiteodete alal.

Trükiteodete all mõeldakse inimhõldeavalduste kättesaadavaks tegemist paljudele inimestele kirjas¹²⁾.

Kuna trükiteodete kaudu võidakse avaldada ka palju hädaohtlike ideid nii kõlbluse kui ka riigi julgeoleku seisukohalt, siis kuulub trükiteodete sisu kontrollimisele.

Kontrolli teostab politsei. Kontroll iseenesest on võimalik eelkontrollina s.t. kontrolli teostatakse enne trükkimist ja järelkontrollina, mis toimub pääle trükitoote ilmumist. Politsei kontroll trükiteodete suhtes kujutab endast järelkontrolli. Trükiteodete kontrolli määrab üksikasjaliselt 1938 a. avaldatud Trükiseadus¹³⁾, mis kehtib ka praegu.

Trükiteodete avaldamise all mõeldakse: esiteks trükiteodete levitamist müügi või mõnel muul viisil ja teiseks trükitoote väljapanemist nähtavale kohale¹⁴⁾. Trükitooteid

12)

RT 1938 nr 42 - Trükiseadus.

§ 2 Trükiteodete all mõistetakse käesolevas seaduses trükimasinal või mõnel muul mehaanilisel või keemilisel viisil paljundatud ja avaldamiseks määratud kirjutusi või kujutusi.

13)

Trükiseadus - RT nr 42, 394 1938

üldse võib liigitada perioodilisteks ja mitteperioodilisteks. Esimese moodustavad ajalehed ja ajakirjad, mis ilmuvad iga 3 kuu või lühema aja jooksul. Kõik muud trükitooted loetakse mitteperioodilisteks¹⁵⁾. Politsei kontroll toimub kõigepäält trükikodades asuvate sunduslike ja kohalike politseiprefektide poolt kinnitatud nõorraamatute järelvalves. Need nõorraamatud peavad sisaldama kõiki väljaantud trükitooteid¹⁶⁾.

Trükikoja vastutav juhataja on kohustatud saatma kõigist trükitooteist tasuta sündeksemplare kohalikule prefektile¹⁷⁾. Igast trükitootest tuleb saata paremal paberil ilmunud eksemplare hilisemate korralduste põhjal 12 tükki.

14)

Trükiseadus - RT 1938 nr 42

§ 3 Trükitoote avaldamise all mõistetakse:

- 1) trükitoote levitamist müügi või mõnel muul viisil
- 2) trükitoote väljapanemist nähtavale kohale.

15)

Trükiseadus - RT 1938 nr 42

§ 4 Trükitooted liigitakse perioodilisteks ja mitteperioodilisteks. Perioodilisteks mõistetakse käesolevas seaduses ajalehti ja ajakirju, mis ilmuvad iga kolme kuu või lühema aja tagant. Kõik muud trükitooted loetakse mitteperioodilisteks.

16)

Trükiseadus - RT 1938 nr 42

§ 32 Igas trükiasutises peab peetama käesoleva seaduse lisas ettenähtud vormi järele valmistatud ja kohaliku politseiprefekti poolt kinnitatud nõorraamatut, kuhu tuleb siise kanda asutises tehtavad trükitööd, väljaarvatud kauba- ja töösagaduste reklaamid, samuti seltskondliku suhtlemise otstarbel väljaantud trükitooted.

Trükitooteid ei või välja lasta trükikojast enne sund-
eksemplaride esitamist kohalikule prefektile ja selle kohta
vastava teatise saamist¹⁸⁾. Kusjuures politsei on kohustatud
perioodiliste trükitoodete kohta andma teatise ühe tunni
jooksul kättesaamisest alates ja mitteperioodiliste trüki-
toodete kohta kahekümne nelja tunni jooksul nende saamisest¹⁹⁾.

Prefektuuridesse saabunud sundeksemplarid kuuluvad
edasisaatmisele valitsusasutistele ja raamatukogudele.

Trükitootes on keelatud avaldada andmeid riigiasutiste
salajashoitavate protokollide, kirjade ja dokumentide kohta.

Eriti on tähtis praegu keeld avaldada sõjaväesse puutu-
vaid andmeid. Politsei leides trükitoote olevat keeluvastase,
korjab ära leiduvad eksemplarid või paneb need aresti alla.

Trükitoodete konfiskeerimine toimub juba kohtuotsuse
põhjal. Ärakorjamisele kuuluvad trükitooted, mis sisaldavad
teateid sõjaväe kohta või on maksva riigikorra vastased.

17)

Trükiseaduse muutmise seadus RT 1938, 70

§ 34 Trükiasutise vastutav juhataja on kohustatud kõigist
trükitoodetest saatma hinnata kohalikule prefektile või
viimase puudumisel kohalikule politseikomissarile.....
.....korralikke ja rikkumatuid sundeksemplare.

18)

Trükiseadus - RT 1938 nr 42

§ 35 Trükiasutisest ei või välja lasta trükitooteid enne
§ 34 nõutavate sundeksemplaride esitamist.....ja
selle kohta vastava teatise saamist.

19)

Trükiseadus - RT 1938 nr 42

§ 35.....sundeksemplaride saamise kohta on prefekt või
politseikomissar kohustatud andma teatise...

Trükikodades on maksvad pääle üldiste tööstusse puutu-
vate seadusnõuete veel erilised järelvalve määrused. Trüki-
koja avamisel tuleb teatada sellest politseivõimudele täie-
like andmetega, ka igast muudatusest tuleb teatada.

Igasuguste trükitoodete müügikohtadest ja nende ava-
mistest tuleb teatada kohalikule prefektile. Trükitoodete
eeskirjadest mitte kinnipidamist karistatakse kriminaal-
seadustiku alusel.

3. Politsei ülesanded avalike ettekannete ja koosolekute alal.

Avalike ettekannete all mõeldakse ettekandeid kuhu
igaüks pääseb ilma isikliku kutseta või kuhu pääsemise eest
võetakse tasu²⁰⁾. Koosoleku all mõeldakse väiksema või suure-
ma hulga inimeste kogunemist mõne möödamineva sihi taotle-
miseks, konkreetsete küsimuste arutlemiseks. Praegune avalike
ettekannete ja koosolekute pidamise kord erineb suurel
määral endisest Eesti Vabariigi aegsest korrast. Oli vajalik
vaid teatamise süsteem, erandi moodustasid ettekanded avalik-
elplatsidel, teedel, tänavail, restoranides ja sööklates, mil

20)

Avalike ettekannete seadus. - RT 1923 nr 43

§ 1 Näitemängude, operite, kontsertide, kino, tsirkuse ja
teiste sarnaste ettekannete üle, kuhu igaüks ilma isiklise
kutseta võib ilmuda või kuhu pääsemise eest võetakse tasu...

nõuti ka erilist luba politseivõimudelt. Praeguses korras ilmneb sugemeid vanast korrast, ehkki see toimub sootuks uuel viisil. Iga koosoleku kui ka avaliku ettekande korraldamiseks on vajalik luba Piirkonnakomissarilt. Ühtlasi aga esitatakse sooviavaldus politseivõimudele, s.o. prefektidele ja alles pääle registreerimist kuulub see edasisaatmisele. Sooviavaldus peab olema kahes eksemplaris, äranäidatud koosoleku respekt. avaliku ettekande koht, aeg, täpne sisukord, koosoleku või ettekande eest vastutaja nimi, adress ja sünniaeg.²¹⁾

Politsei saades tagasi Piirkonnakomissarilt keelatud või lubatud resolutsiooniga sooviavaldused registreerib need uuesti. Resolutsioonist teatatakse ettekande või koosoleku toimuva koha järele vastavale politseijaoskonnale või maal vastavale rajoonikonstaablile. Viimased on kohustatud teatama koosoleku või avaliku ettekande korraldajale lubamisest või keelust. Lubatud ettekandele või koosolekule saadetakse politseiametnik üldiseks korraalveks²²⁾. Kohale ilmudes on politsei ülesandeks teatada enda ilmumisest koosoleku juhatajale. Politsei valvab koosoleku juhatuse toimingute, samuti

21) Avalikkude ettekannete seadus - RT 1923 nr 43 § 2

22) Avalikkude ettekannete seadus - RT 1923 § 7

sooviavalduses märgitud koosoleku või ettekande sisu täit-
mise eest. Politsei leides ettekandes seadusvastasust juhib
sellele koosoleku juhataja tähelepanu. Koosolekutel on keela-
tud teha avaldusi, mis riivavad maksvat riigikorda riigi või
rahvuse au. Keelatud on avaldused ^{mis} puudutavad riigikaitset
või rikuvad välispoliitilisi suhteid. Samuti avaldused, mis
õhutavad kuritegevusele või käivad maa hääde kommete või
kõlbluse vastu ²³⁾. Politseil on õigus lõpetada koosolek, kui
seda palub koosoleku juhatus või kui koosolek omab avalikku
julgeolekut ähvardavat iseloomu. Koosolek lõpetatakse politsei
poolt kui koosolekul tuleb ette vägivaldseid kokkupõrkeid
ja kui nad takistavad vaba liiklemist tänavatel, platsidel
või peetakse kohtades või ajal, mil see keelatud ²⁴⁾. Samuti
juhul kui koosolekul viibib isikuid, kellel see keelatud.

Alaealiste avalikest ettekannetest osavõtmise määruse ²⁵⁾
alusel on pandud järelvalve politseile. Alaealistel on keela-
tud viibida avalikel ettekannetel, kus müüakse kohal tarvi-
tamiseks alkoholilisi jooke ²⁶⁾ või kinoetendustel, mis alaea-
listel keelatud. Samad koosoleku lõpetamise põhjused maksa-
vad ka avalike ettekannete kohta. Lisanduvad veel kaks põhjust

23)
Koosolekute seadus - RT 1938, 42 § 5

24)
Koosolekute seadus - RT 1938, 42 § 23

25)
Kooliõpilaste ja alaealiste avalikkudest ettekannetest
osavõtmise määrus: RT - 1932, 120 nr 16

§ 5 Järelvalve käesoleva määruse täitmise suhtes pannakse
politseipeale.

Ex bibl. univ. Tart.

kui ettekanded on moraalivastased või rikutakse avalikesse ettekannetesse puutuvaid määruseid. Politsei otseseks ülesandeks on valvata, et avalike ettekannete ruumid vastaksid ehitustehnilistele nõuetele. Õnnetuste vältimiseks peavad ruumid olema varustatud küllaldaste ja takistamatute väljapääsudega, mahutama ettekande ruumides mitte üle ettenähtud arvu inimesi ja tulikahjude vältimiseks varustatud kustutusabinõudega.

26)

Kooliõpilaste ja alaealiste avalikkudest ettekannetest osavõtmise määrus RT - 1932 nr 16 , 120

§ 1 Kooliõpilastel alla 20.a. vanuse, välja arvatud üliõpilased, on keelatud viibida pealtvaatajatena ja kuulajatena või esineda tegelastena avalikkudel ettekannetel asutistes ja ettevõtetes, kus müüakse kohapeal tarvitamiseks alkohelseid jooke.

II Politsei ülesanded kodanike liiklemise, peatuslubade
ja isikutunnistuste alal,

Sõja piirkonnas elamine piirab suurel määral isiku vaba tegevusesfääri. Kui varemail aegadel s.o. Eesti Vabariigi ajajärgul oli igal vabadus valida elukohta, liikuda ja omada isikutunnistust, siis vastupidi praegu on kõik need õigused kitsendatud. Igal kodanikul peab olema selleks õigustatud asutise poolt antud vastav isikutunnistus.

Isikutunnistusi annavad välja selleks õigustatud asutused ja isikutunnistust peavad omama kõik kodanikud alates 15. eluaastast. Praeguse korra järele kuulub isikutunnistuste väljaandmine Preekonnaseisumetile. Politsei ülesandeks on abistada vastavat asutust, kuna politsei kaasabi ja kontrollkahtlaste isikute üle ja andmete kogumine on möödapääsematud. Isikutunnistusega ei pea olema varustatud üksnes eesti kodakondsuses olevad isikud, vaid ka välismaalased ²⁷⁾. Viimaste all mõeldakse isikuid, kes omavad mõne muu kodakondsuse kui eesti või on kodakondsusetud. Politsei ülesanded

27)

Üle Vabariigi piiri liikumise ja välismaalaste Eestis peatumise määrus. RT 54 - 1930, 362

§ 7 Välismaalased, kes elavad Vabariigi piirides, peavad olema varustatud vastava riigi välispassiga või sellekohastes kokkulepetes ettenähtud välispassi asendava dokumendiga.

üldse on laialdased välismaalaste suhtes. Politsei asutistes asuvad erilised kartoteegid välismaalaste kohta andmetega nende isiku, elukoha ja peatuloa kestvuse suhtes.

Kõik välismaalased kuuluvad registreerimisele politsei-asutistes, kusjuures tehakse ka vastav märkus isikutunnistusele ²⁸⁾. Välismaalasele antakse politseiprefektide poolt peatusload kohal elamiseks, mis märgitakse nende isikutunnistusele ²⁹⁾. Peatusloata elamine on keelatud ja load kuuluvad uuendamisele tähtaja lõppemisel ³⁰⁾. Kõiki vastavatest määrustest kõrvalhoidjaid karistatakse kriminaalseadustiku alusel ³¹⁾.

Politsei tegevus sel ala on kujunenud eriti laialdaseks, kuna praegu pöördub tagasi eestlasi ümberasujatena järjest vabanevad aladelt idas. Suurema töö ja organiseerimise ümberasuja-
te suhtes teeb Sisdirektooriumi Asustamisosakond, kuid lähemaks abiliseks on politsei kogu territooriumi ulatuses.

28)

Üle Vabariigi piiri liikumise ja välismaalaste Eestis peatumise määrus. RT 54 - 1930, 362

§ 12 Välismaalased peale igakordset sissesõitu kuuluvad registreerimisele alljärgnevas korras...

29)

Üle Vabariigi piiri liikumise ja välismaalaste Eestis peatumise määrus. RT 54 - 1930, 362

§ 9 Peatuluba märgitakse passile või muule § 1 nimetatud dokumendile ja temas sisaldub: peatusloa väljaandmise ja maksuvuse aeg, maksusumma, number, peatusloa andja allkiri ja asutise pitser.

30)

Üle Vabariigi piiri liikumise ja välismaalaste Eestis peatumise määrus. RT 54 - 1930, 362

§ 10 Peatusluba on maksev temas märgitud tähtaja jooksul peatuseks igal pool Vabariigi piirides või ainult neis maakohtades ja linnades, mis märgitud peatusloal.

Politsei ülesandeks on valvata ,et vastavad isikud oleks varustatud isikutunnistustega. Asustamisosakonna poolt eesti rahvuskaartidega varustatud isikuil on õigus Eesti isikutunnistusele³²⁾. Soome ja ingeri rahvusest ümberasujad on õigustatud saama politseist vastavad peatusload ja ajutised isikutunnistused³³⁾. Politsei võib ka keelduda isikuile vastavate tunnistuste andmisest selleks motiveeritud otsuse põhjal³⁴⁾. Kõik ümberasujad kuuluvad sunduslikule töölepaigutamisele Asustusameti poolt vastavalt isikute sooviavaldustele ja tööjõu vajadusele. Järeelvalve ümberasujate ja tööle-

31)

Krs § 261 :

Süüdlast isikutunnistusega või peatusloata elamises või elukohast lahkumises neil juhtudel, kui seadusega või sündmäärusega nõutakse peatusluba karistatakse: rahatrahviga mitte üle 15 kr.

32)

Eesti maa-alale asustamise ja ajutiselt töölepaigutuse kord.- Sisedirektor 28.03.1942.

§ 12 Kui isik on varustatud rahvustunnistusega ja registreeritud Asustamisosakonnas ümberasujana, on tal õigus Eesti isikutunnistusele, mida politsei on kohustatud välja andma tagastades rahvustunnistuse ja ajutise tunnistuse Asustamisosakonnale.

33)

Eesti maa-alale asustamise ja ajutiselt töölepaigutuse kord.- Sisedirektor 28.03.1942.

§ 13 Soome ja ingeri rahvusest isikud, kes omavad rahvustunnistuse on õigustatud saama ajutised peatusload.

34)

Eesti maa-alale asustamise ja ajutiselt töölepaigutuse kord.- Sisedirektor 28.03.1942.

§ 12 ----- Erijuhtudel on prefektil õigus keelduda nende isikutele isikutunnistuse väljaandmisest, tehes selle kohta motiveeritud otsuse.

paigutatute suhtes kuulub eeskätt politseile ³⁵⁾ Töölepaigutatutele on keelatud lahkuda omavoliliselt vastavast piirkonnast, keelu vastu eksijaid karistatakse, järelvalves selle järele töötab politsei koos Asustamisosakonnaga. ³⁶⁾

Politseiasutistes hoitakse alal töölepaigutatute ümberasujate isikulisi dokumente ³⁷⁾

Praegusest erakorralisest olustikust olenevalt ei ole isiku elamis- ja liikumissfäär ainult isiku enda otsutada.

Võidakse keelata teatud piirkondi elamiseks mõnele isikule ³⁸⁾. Otsustajaks on siin politsei, kes võib keelata mõnele isikule teatavas kohas elamise või viibimise, kui see toimub rahu ja julgeoleku huvides ³⁹⁾. Teatud tähtsaja

35)

Eesti maa-alale asutamise ja ajutiselt töölepaigutuse kord. - Sisdirektor 28 03. 1942.

§ 10 Prefektid on kohustatud teatama Asustamisosakonnale nende piirkonda paigutatud ümberasujate või töölepaigutatute täpsed elukohad iga kuu 10-kuupäevaks.

36)

Eesti maa-alale asutamise ja ajutiselt töölepaigutuse kord. - Sisdirektor 28 03. 1942

§ 11 Igast omavolilisest lahkumisest on tööandja kohustatud 24 tunni jooksul teatama vastavale konstaablile, kes selle kohta koostab protokollis isiku vastutsele võtmiseks. Isiku leidmatusel saadetakse protokoll vastava prefekti poolt Asustamisosakonna korraldusse, kes teeb korralduse isiku üleriiklikuks otsimiseks.

37)

Eesti maa-alale asutamise ja ajutiselt töölepaigutuse kord. - Sisdirektor 28 03. 1942

§ 17 Sisdirektooriumi Asustamisosakond saadab prefektide korraldusse prefektuuri piirkonda ümberasujate või töölepaigutatute personaalkaardid ja kõik hoiulevõetud dokumendid alalhoidmiseks.

möödudes, kui vastav isik pole lahkunud, võib teda sunduslikult vastavast piirkonnast välja saata⁴⁰⁾. Kui isik asub keelu vastaselt uuesti talle keelatud piirkonda võidakse määrata talle kindel elukoht ja seada politsei valve alla⁴¹⁾.

Politsei valve alla pandud isikut võib politsei kohustada teatama igast oma elukoha muutmisest ja ja käima teatud aegadel end näitamas politseis⁴²⁾. Politsei korralduste

38)

Amtsblatt 1942 nr 3

§ 1 Elamist ja viibimist teatavates linnades ja ja valdades võib üksikutele isikutele ära keelata, kui see on nõuetav avaliku rahu ja julgeoleku jaoks.

39)

Amtsblatt 1942 nr.3

§ 2 Otsustamine kuulub prefektile. See peab sisaldama keelu põhjuse ja tähtpäeva, millal keeld jõustub.

40)

Amtsblatt 1942 nr 3

§ 4 Kellele on keelatud elamine või viibimine teatavates linnades või valdades, seda võib otsuses tähendatud tähtpäeva möödumisel sunduslikult välja saata.

41)

Amtsblatt 1942 nr 3

§ 5 Kes keelu vastaselt uuesti asub keelatud linna või valda, sellele võib Sisdirektor määrata alalise elukoha, mida ta ei või muuta ilma Sisdirektori loata. Peale selle võib Sisdirektor teda politsei valve alla seada.

42)

Amtsblatt 1942 nr 34 - Teostamiseeskiri Teatavates kohtades elamise ja viibimise keelu määrusele.

§ 2 Politsei valve alla seadmise otsusega võib isikut kohustada igast oma elukohast ja muutmisest teatama ja teatud aegadel ennast näitamas käima politseiametniku juures, kelle peale valve teostamine on pandud. Näitamas käimise tähtajad määrab sama politseiametnik.

täitmata jätmisel langeb vastav isik karistuse alla.

Politsei asutiste juures asuvad adressbürood, kus peetakse kartoteege elanike elukohtade ja nende muudatuste kohta. Kõik kodanikud kuuluvad registreerimisele majaraamatutes⁴³⁾. Juurde tulnud isikud on kohustatud kirjutama end kolme ööpäeva jooksul majaraamatusse⁴⁴⁾. Süüdlasi sellé täitmata jätmisel võetakse vastutusele⁴⁵⁾. Majaraamatu alusel kuuluvad kõik kodanikud registreerimisele adressbüroos.

Erakorralise ülesandena kuulub politsei pädevusse ka liikluslubade välja andmine, kuna vaba liiklemine on keelatud peamiselt rahvamajanduslikes huvides.

43)

RT - 1930 nr 54 Kohtu ja siseministri määrus majaraamatute pidamise kohta.

44)

RT - 1930 nr 54 Kohtu ja siseministri määrus majaraamatute pidamise kohta.

§ 2 Majja juurdetulnud isikud tuleb kirjutada majaraamatusse kui nad majas peatuvad üle kolme ööpäeva. Linnades ja alevites kus asub politseikomissar, tuleb juurdetuliija registreida politseikomissari juures (Tartus Adressbüroos), alevites aga kus politseikomissari ei asu alevivalitsuses hiljemalt hiljemalt neljandal päeval arvates isiku juurdetuleku päevast.

45)

RT - 1930 nr 54 Kohtu ja siseministri määrus majaraamatute pidamise kohta.

§ 12 Süüdlased käesoleva määruse mittetäitmises võetakse vastutusele seaduslikus korras.

III Politsei ülesanded tervishoiu alal.

Tervishoiu ülesanne on uurida isiku ja ühiskonna elutingimusi ja kõrvaldada tegureid, mis kahjulikult võivad mõjuda nii isikusse kui ühiskonda. Politsei üheks ülesandeks on järelvalve teostamine tervishoiu alal. Selle ülesande teostamine on pandud eri politseile, n.n. tervishoiupolitseile.

Tervishoiu politsei ülesandeks on kõigepäält järelvalve igasuguste tervishoiumääruste täitmise järele kui ka muudes tervishoidlikes küsimusis. Tervishoiu määruste rikumisi karistab politsei administratiivkorras, karistuse mittemäitmisel kuulub asja lõplik otsustamine kohtule ⁴⁶⁾. Kuna tervishoidlikud küsimused puudutavad väga paljusid nähteid ja elualasid, siis on ka politsei ülesanded tervishoiu alal laialdased.

Kuna ka valgus ja värske õhki on tähtsad tervishoidlikud tegurid, siis politsei ülesandeks on valvata, et õhku ei rikutaks tegevusega ega tööstuslike ettevõtetega.

46)

Kriminaalseadustik § 208 :

Süüdlast selles, et ta ei täitnud seaduse või sundmääruse eeskirju rahva tervishoiu alal karistatakse: arestiga mitte üle kahe kuu või rahatrahviga mitte üle kahesaja krooni.

Samuti tuleb valvata ,et suuremates rahvakogunemis-
paikades nagu teatrites,kinodes ja muis sarnastes asutistes
kuhu inimesi tuleb kokku rohkem arvul,oleks alati värske
õhu juurdevool olemas.Inimese elu ja heakäik on lähedalt
seotud ka maapinnaga.Mida viljakam, väärtusterikkam ja ter-
vishoidlikum on maapind,seda kõrgem elanike kultuurne ja
sotsiaalne tasapind ja varanduslik seisund.Eriti linnades
kus inimesi elab tihedalt,on tervishoiupolitsei üles-
andeks valvata maapinna puhtuse järele.Tänavad peavad ole-
ma sillutatud ja korras.Õuedes peavad olema jätiste jaoks
prügikastid vastavalt tervishoiu nõudeile.Suur osa pro-
tokolle tervishoiupolitsei tegevuses puudutabki tänavate
korrastamata jätmist ja prügikastide mitte tühjendamist.

Politsei valvab ka tervishoidlikult kõlbliku vee eest 47),
kuna kõlbmatu joogivee kaudu levivad nakkushaigused.

47)

Toidu- ja maitseainete,jookide ja joogivee määrus
RT -1933 ,lo7

§ 37 Inimesele tarvitamiseks kõlvuline joogivesi peab:
1) olema vaba nakkushaiguste idudest,lõhnata,puhtamaitseline,
selge ja võimalikult värvitu,
2) olema ilma nähtavatevormitud osisteta elavast või eluta
loodusest,
3) vastama keemilise ja mikrobioloogilise koostise poolest
tervishoidlikkudele nõuetele.

Linnades kus varustatakse elanikke veega vesivarustuse kaudu, kuulub vesi juba kontrollimisele veejaamades. Kuna aga enamuses meie linnades veevarustus suurel määral toimub kaevude kaudu, osutub küllaltki tähtsaks kontroll tervishoidliku vee järele. Politsei leides tervishoidlikult kõlbamatut vett, saadab vee analüüsimiseks, pitseerides kaevu.

Politsei karistab analüüsist selgunud kõlbmatu vee tarvitada laskmist kaevu omaniku poolt ⁴⁸⁾. Tervishoiupolitsei valvab ka matusepaikade tervishoidlikkude nõuete täitmise järele ⁴⁹⁾. Surnute transpordi korral peab täitma politseilisi nõudeid. Politsei ülesandeks on teostada toidu-, joogi, maitseainete valmistamise, hoiu, transpordi ja müügi tervishoidlikku kontrolli. Tervishoiupolitsei valvab toiduainetega kauplevate kaupluste puhtuse järele. Kõik toiduainetega kokupuutuvad isikud, kas valmistamisel või müügil kuuluvad sundusliku arstliku kontrolli alla. Politsei ülesandeks on valvata sundusliku arstliku kontrolli all käimist, mis toimub vähemalt üks kord kuus. Tervishoiu politsei teostab

48)

Toidu- ja maitseainete, jookide ning joogivee määrus
RT 107 - 1933 § 39

§ 39 Kaevude ja teiste joogiveekogude ja kohtade omanikkude ülesanne on hoolitseda nende puhtuse, puhastamise ja korrashoiu eest.

49)

Matmispaikade seadus RT 1925 171/172 ja siseministri määrus 31. 08. 1926

eriti tihedat kontrolli piimasaaduste müügi ja kõlblikkuse järele. Nii toimub iga päev kontroll alaväärtusliku piima turustamise vastu võitlemiseks. Politsei toimetab üldist kontrolli puhtuse järele, korraldab juurdlusi, uurimisi ja proove piima ja piimasaaduste tootmise ja käsitlemise kohtades ⁵⁰⁾. Piima ja piimasaaduste tootlemisel ja müügil ei tohi teotseda isikud, kes põevad nakkushaigust ⁵¹⁾. Tervishoiupolitsei ülesanded on tihedalt seoses tervishoiuarstide ja omavalitsuste tervishoiuosakondadega.

Tervishoiupolitsei ülesandesse ei kuulu üksnes inimtervishoid vaid ka loomatervishoid. Tähtsa osa sellest moodustab loomataudide vastu võitlemine. Politsei avastades taudikahtlase looma, teatab vastavale loomaarstile ja eral- tab taudikahtlased loomad tervetest ⁵²⁾. Politsei aitab

50)

Piimaseadus - RT 1934 - 56

§ 21 Järelvalve teostajad on õigustatud teostama oma ülesannete täitmisel kõiki selleks vajalisi järelvaatusi, revideerimisi, juurdlusi, uurimusi ja proovide võtmisi piima ja piimasaaduste tootmise ja käsitlemise kohtades. Nimetatud kohtade omanikud, nende asemikud ja teenijad on kohustatud abistama järelvalve teostajaid.

51)

Piimaseadus - RT 1934 - 56

§ 17 Piima ja piimasaaduste tootmisel ja liikvelelaskmisel ei tohi teotseda isikud, kes põevad nakkushaigusi, võivad nakkushaigusi edasi anda, või kelle tervislik seisukord võib põhjustada piima või piimasaaduste rikkiminekut või inimtervisele kahjulikkude omaduste tekkimist.

loomaarsti taudipõhjuste selgitamisel⁵³⁾. Politsei ülesandeks on teha loomaarsti puudumisel igasuguseid korraldusi taudi levimise takistamiseks⁵⁴⁾. Loomataudidesse surnud loomad tehakse kahjutuks ametliku loomaarsti ja politsei juuresolekul⁵⁵⁾. Marutaudi juhtudel tuleb politsei korraldusel kõik haiged loomad surmata, koerad ja kassid kuuluvad juba siis

52)

Loomataudide vastu võitlemise seadus - RT 60 - 1923

§ 12 Kui politsei on loomade taudikahtlase haigeksjäämise üle teate saanud, peab ta sellest viibimata kohalikule ametlikule loomaarstile ja oma ülemusele teatama, esialgu aga korraldama, et taudikahtlased loomad tervete loomadega kokku ei puutuks.

53)

Loomataudide vastu võitlemise seadus - RT 60 - 1923

§ 14 Loomataudi ilmumisel on ametlik loomaarst kohustatud politsei kaastegevusel taudi ilmumise põhjust kindlaks tegema ja tagajärgedest loomatervishoiu peavalitsusele teatama.

54)

Loomataudide vastu võitlemise seadus - RT 60 - 1923

§ 15 Kui taudi koha läheduses taudikahtlaste tundemärkidega haigeksjäämist loomade hulgas ette tuleb, teeb politsei, kui ametlikku loomaarsti kohal ei ole, selle seaduse ja vastavate erimääruste põhjal esialgsed korraldused taudi laialilagunemise vastu, millest ta ametlikule loomaarstile ja oma ülemusele viibimata on kohustatud teatama.

55)

Loomataudide vastu võitlemise seadus - RT 60 - 1923

§ 17 Loomataudide kätte surnud ehk taudide tõttu ärahukatud loomade korjused - kui seadused ehk määrused kasutamist ei luba - peab kahjutult kõrvaldatama põletamise ehk mahamatmise läbi.

ja §18surnud loomade korjuse kahjutuks tegemine peab sündima ametliku loomaarsti ja politsei esindaja juuresolekul.

hukkamisele kui ametlik loomaarst neid marutaudikahtlaseks tunnistab 56). Politseile võidakse teha korraldus marutaudi-kahtlases piirkonnas surmata vabalt ümberhulkuvaid koeri ja kasse. Kõigis tapamajades peab sisseseatama tervishoidlik valve, et loomataudi korral loomataudipesasid üles leida ja kõrvaldada, ühtlasi keelata kahjulikku lihamüüki ja tarvitamist söögiainena 57).

56)

Loomataudide vastu võitlemise seadus - RT 60 - 1923

§ Loomad, kelle juures ametlik loomaarst marutaudi on kindlaks teinud, tulevad politsei korraldusel viibimata ära hukata.

Koerad ja kassid tulevad ka siis ära hukata, kui ametlik loomaarst neid marutaudikahtlasteks tunnistab.

57)

Loomataudide vastu võitlemise seadus - RT 60 - 1923

§ 48 Kõigis kogukondlikes kui ka eratapamajades peab tervishoidlik valve sisse seata, et loomataudi pesasid üles leida ja kõrvaldada inimestele kahjulikku lihamüüki ja tarvitamist söögiainena.

IV Politseiala muud ülesanded.

Erakorraline aeg toob kaasa uusi olukordi ja sündmuseid. Politsei kui üldise korraalvuri ülesanded on laienenud ja laienevad veelgi uute lahendamist vajavate küsimuste esilekerkimisel. Selliste värskete küsimuste lahendamiskord pole sageli veel kindlaks määratud ja lahendamine toimub politseiametniku parema äranägemise ja südametunnistuse järele. Paljud tõusetuvad küsimused nõuavad kindlamat lahendust ja neid on lahendatudki seaduste, peamiselt määruste ja ringkirjade näol.

Eesti Vabariigi ajajärgul kuulus politseiprefektidele õigus anda välja relvakandmise lubasid. Praegu eraisikuile relvalubade andmine on piiratud ja andmise õigus kuulub Piirkonnakomissaridele ⁵⁸⁾. Relvade ja laskemoona suhtes kehtib Kindralkomissari määrus ⁵⁹⁾. Vastav määrus sisaldab kõige pealt relvade ja laskemoona mõistete määratluse ⁶⁰⁾.

58)

Amtsblatt 1942 -20 Määrus relvade ja laskemoona kohta.

§ 6 (3) Kes tahab relva kasutada ka muuks otstarbeks, vajab Piirkonnakomissari poolt väljaantud relvaluba.

Relvad kui ka laskemoon kuulub teatamisele politsei-
asutistes ⁶¹⁾, ülesse on kohustatud andma relvi ja laskemoona
igäüks, teatada tuleb ka peidetud relvadest ja laskemoonast ⁶²⁾.

Sama korra alla kuuluvad ka leitud relvad ⁶³⁾. Ülesandmist
tõendab politsei vastava tõendisega ⁶⁴⁾. Igasugune relvade
ja laskemoona endale pidamine ilma teatamiseta on keelatud.

Ka relvade valmistamiseks on vajalik eriluba ⁶⁵⁾. Teata-

59)

Amtsblatt 1942 - 2o Määrus relvade ja laskemoona kohta.

60)

Amtsblatt 1942 -2o Määrus relvade ja laskemoona kohta.

§ 1 (1) Käesoleva määruse mõttes tuleb relvade all mõista
igasuguseid laskeriistu, käsigranaate ning sarnaseid löögi-
ja terariistu, mis oma iseloomult on määratud selleks, et löögi,
tõukamise või torkamise läbi vigastusi tekitada.

(2) Laskemoona alla loetakse selle määruse mõttes
valmis laskemoon tulirelvade jaoks, püssirohi, lõhkemoon ja
igasugused miinid.

61)

Amtsblatt 1942 -2o Määrus relvade ja laskemoona kohta.

§ 2 (1) Kelle valduses on relvi või laskemoona, on kohus-
tatud need kirjalikult või suuliselt vastavas kohalikus poli-
itseiasutuses üles andma, eraldi arvu ja liigi järgi.

62)

Amtsblatt 1942 -2o Määrus relvade ja laskemoona kohta.

§ 2 (3) Üles andma on kohustatud ka see, kes teab peidetud
relvadest ja laskemoonast.

63)

Amtsblatt 1942 - 2o Määrus relvade ja laskemoona kohta.

§ 3 Kes leiab relvi, laskemoona või võitlusvahendeid, on ko-
hustatud need esemed enda juurde võtma ja need viivitamata
vastavale kohalikule politseiasutisele kirjalikult või suu-
sõnaliselt üles andma. Kui leidjalt ei või nõuda leitud ese-
mete enda juurde võtmist, siis on küllalt võimudele ülesandmisest.

misest saadud tõend iseenesest ei anna õigust relvakandmiseks, relva võib kasutada ainult äärmise hädaohu puhul enda kaitseks. Käesoleva määruse rikkumisi karistatakse vabadusekaotusega kuni surmanuhtluseni ⁶⁶⁾.

Kommunistlike trükiteodete konfiskeerimise määruse ⁶⁷⁾ alusel on politsei ülesandeks konfiskeerida kommunistlike trükiteodeid ⁶⁸⁾. Konfiskeerimisele kuuluvad igasugused kommunistliku propaganda levitamiseks määratud trükiteodet ⁶⁹⁾,

64)

Amtsblatt 1942 - 20 Määrus relvade ja laskemoona kohta.
§ 4 (1) Üleandmise kohta § 2 ja § 3 järgi annab vastav prefekt tõenduse.

65)

Amtsblatt 1942 - 20 Määrus relvade ja laskemoona kohta.
§ 5 (1) Relvade, laskemoona ja võitlusvahendite valmistamine ja omandamine või nendega kauplemine on keelatud, kui ei ole sõnaselgelt väljendatud ettekirjutust mõne saksa ametiasutuse või Kindralkomissari luba.

66)

Amtsblatt 1942 - 20 Määrus relvade ja laskemoona kohta.
§ 7 Vabaduskaotuskaristusega, raskematel juhtudel surmanuhtlusega, karistatakse seda, kes meelega või hooletuse tõttu
a) §2, §3 ja §5 lõikes 2 kindlaksmääratud üleandmist üldse või mitte õigeaegselt ei tee,
b) õigustamatult relvi omab, neid edasi annab, tarvitab või kannab,
c) ilma vastava loata relvi või laskemoona valmistab või nendega kaupleb.

67)

Amtsblatt 1942 - 15 Kommunistlike trükiteodete konfiskeerimise määrus.

68)

Amtsblatt 1942 - 15 Kommunistlike trükiteodete konfiskeerimise määrus.
§ 1 (1) Kõik Eesti kindralkomissari-piirkonnas leiduvad kommunistliku propaganda levitamiseks määratud või selleks koha-

käesoleva määruse eeskirjade vastu eksijaid karistatakse 70)

Bolševike põllumajandusliku ala korralduste tühistamise määruse 71) kohandamisel tõusetub vaidlusi, mille lahendamisel osutub vajalikuks politsei kaasabi. Vastava Sise- direktoriumi kirja alusel on politsei kohustatud abistama 72) bolševike põllumajandusliku ala korralduste tühistajaid .

sed trükitooted (raamatud, brošüürid, ajakirjad, plakatid, postkaardid jne.) on keelustatud ja konfiskeeritakse § 2 Kes omab või võib käsustada § 1 järgi konfiskeeritavaid trükitooteid, on kohustatud need hiljemalt 2 nädala jooksul pärast käesoleva määruse jõustumist vastavale kohalikule prefektile ära andma.

69)

Amtsblatt 1942 - 15 Kommunistlikkude trükitoodete konfiskeerimise määrus. § 1.

70)

Amtsblatt 1942 - 15 Kommunistlikkude trükitoodete konfiskeerimise määrus.

§ 4 Seda, kes rikub käesoleva määruse eeskirju, karistatakse, kui ta teiste eeskirjade järgi ei lange raskema karistuse alla, alljärgnevalt:

- a) tahtluse korral vangimajaga kuni 1 aastani ja rahatrahviga kuni 5000 rmk. või ühega neist karistusist;
- b) ettevaatamatuse korral vangimajaga kuni 3 kuuni ja rahatrahviga kuni 1000 rmk. või ühega neist karistusist.

71)

Amtsblatt 1942 - 3 Määrus bolševike korralduste tühistamise kohta põllumajanduslikul alal.

72)

Sisedirektoriumi kiri nr 209 :
Politseil tuleb anda kaasabi piirkonnakomissaridele ja vallavanematele otsuste täideviimisel, mis määravad uusmaa saajate ja vanatalunike vahetuse, kui nende otsuste täideviimisel pööratakse politsei poole kaasabi saamiseks.

Kuna meie territoorium ei asu praegu väljaspool sõjahädaohte, siis on enamuses suuremais asulais korraldatud õhukaitse. Politsei ülesandeks on jäetud suurel määral kodanliku õhukaitse korraldamine ja korralduste järelvalve.

Järelvalve puudutab kõigepealt kaitseehitisi õhurünnakute vastu, eeskirjad kaitseehitiste kohta on avaldatud määruses kaitseehitiste kohta kodanliku õhukaitse alal ⁷³⁾.

Kaitseehitiste all mõeldakse varjendeid ja kaevikuid, kindlustatud keldreid ja muid varjupaiku õhurünnaku korral ⁷⁴⁾.

Kaitseehitisi on kohustatud korraldama kõik asutused, ettevõtted kui ka kõik elamud ulatuses, mil see neil võimalik ⁷⁵⁾.

Olemasolevaid kaitseruume on keelatud lammutada ⁷⁶⁾.

73)

Ametlik Teataja 1942 nr 9 art. 35 - Määrus kaitseehitiste kohta kodanliku õhukaitse alal.

74)

Ametlik Teataja 1942 -nr. 9 art. 35 - Määrus kaitseehitiste kohta kodanliku õhukaitse alal.

§2 Kaitseehitisteks nimetatakse üldise sõnaga varjendeid, kaevikuid, kindlustatud keldreid jms. kodanike kaitseks ehitatud varjupaiku pommide, mürskude ja nende kildude samuti sõjajagaaside toime vastu.

75) Ametlik Teataja 1942 nr 9 art. 35

§ 4 Igal asutusel, ettevõttel kui ka elamul peab olema oma teenistujate või seal töötavate või elavate isikute kaitseks kaitseehitis või vähemalt hädapärast sisseseatud kaitseruum, mis peab asuma asutuse, ettevõtte või elamu juures või selle lähimas ümbruses.

76)

Ametlik Teataja 1942 nr. 9 art. 35

§ 15 On keelatud olemasolevaid kaitseruume ilma politseivõimude loata lammutada või neist kindlustusseadeid kõrvaldada.

Õhukaitse ala korraldamiseks on politsei juures kodanliku õhukaitse (KÕ) referent, kelle ülesandeks on igasuguste kavade väljatöötamine õhukaitse alal ja üldine õhukaitse korraldus ⁷⁷⁾. Kaitseehitiste korraldamiseks ja püstitamiseks annavad korraldusi prefektid, nõuame kodanikele toimub KÕ referentide kaudu ⁷⁸⁾. Kaitseehitiste määruse vastu eksijaid karistatakse kriminaalseadustiku alusel ⁷⁹⁾.

77)

Ametlik Teataja 1942 nr.9 art 35 - Määrus kaitseehitiste kohta kodanliku õhukaitse alal.

§ 16 Järevalvet kaitseehitiste üle teostavad politsei ja asjaomased õhukaitse juhid.

78)

Ametlik Teataja 1942 nr.9 art.35 - Määrus kaitseehitiste kohta kodanliku õhukaitse alal.

§ 17 (1) Kaitseehitiste ehitamise ja korrastamise tähtajad määravad kohalikud prefektid, arvestades linna, aleviku ja suurtööstusrajooni strateegilist asendit, kokkuleppel vastavate sõjaväeasutistega.

(2) Nõuame kodanikele kõigis kaitseehitistesse puutuvates tehnilistes küsimustes toimub prefektuuri KÕ referentide ja kohalike omavalitsuste KÕ eriteadlaste kaudu.

79)

Ametlik Teataja 1942 nr.9 art 35 - Määrus kaitseehitiste kohta kodanliku õhukaitse alal.

II Käesoleva määruse eeskirjade täitmise vastu tõrkujaid või nende korduvaid rikkujaid karistatakse Kriminaalseadustiku § 177 alusel, kuivõrd muud seadused ei näe ette kõrgemat karistust.

Praegu on organiseerimisel politseis uue osakonnana Hindade-osakond, mis teotseb prefekti alluvusel tegevusjuhi korraldatuna. Viimase ülesandeks on järelvalve tegelik organiseerimine ja juhtimine, vastava kirjavahetuse korraldamine, juurdlusmaterjali otsustamiseks esitamine ja Eesti Hindadeasutisele perioodiliste ülevaadete korraldamine ⁸⁰⁾. Praegu osutub vägagi vajalikuks politsei sellelaadne kontroll hindade kujunemisel. Rahvamajanduslikult õiglaste hindade korraldamine on juba rahuajal riigi tähtsamaid ülesandeid. Sõja ajal aga eriti omab hindade kujundamine ja järelvalve otsustavat tähtsust majanduse korrapärase funktsioneerimise seisukohalt. Hindade järelvalve on üldine politsei-line ülesanne karistatavate tehingute avastamiseks ja takistamiseks. Seega on iga politseiametnik ja mitte üksnes eriline hinna järelvalve-ametnik kohustatud seda ülesannet täitma. Keskse asutisena, kellele alluvad prefektuuride juures asuvad hindade osakonnad, teotseb Eesti Hindadeasutus, eesotsa Hindade-direktoriga ⁸¹⁾. Erilist territoriaalset järelvalvet korraldab Hindadeasutuse direktor selleks motoriseeritud meeskondade kaudu. Kohapealset kontrolli teostavad po-

80)

Eesti Hindadeasutuse kiri prefektidele 6.06.1942 nr 300

81)

Amtsblatt 1942 nr 35 Eesti Hindadeasutuse sisseseadmise määrus.

§ 1 Igasugu varade ja teenuste hindade järelevalveks seatakse Eesti kindralkomissari-piirkonnas ametisse Hindadedirektor, kes kõrgeima ametnikuna allub otseselt Eesti Omavalitsuse Juhile. Tema ametiasutuseks on "Eesti Hindadeasutus".

litseiametnikud oma prefektuuri ringkonnas, kuid tarviduse korral jätkub jälitamine ka kaugemale. Kontrollimine haarab esmalt äritegevust, mille kaudu tarbija saab oma igapäevase toidu- ja tarbekauba. Haaratakse seega igat liiki jaekaubandust, nagu turg, käsitööstus, veeteenistus, üürid, rendid jne. ulatudes igale mõeldavale alale. Kontroll haarab erieeskirjadega määratud kaupade liiklemist kui ka eluliselt tähtsate kaupade hindu. Hinnangu aluseks on Üldine määrus hindade ja tasude kujundamise kohta ida-maa-alal ⁸²⁾. Kontrollimine ise on uurimine hinna sisulise külje üle, milline hind on lubatud ja kui võrd ilmneb nõutud hinnas süüteo tunnuseid.

Kõik isikud on kohustatud järelvalveametnikule andma igasugust seletust, võimaldama ülevaatusi ja igasuguste paaberite ja ärirahvatute kontrolli. Revideerija omakorda on kohustatud revideerimist toimetama tavalisi äritoiminguid takistamata ja hoidma äri- ja tööstussaladusi. Mitte-seaduslikul teel saadud kaup kuulub arestimisele, mis toimub tavaliselt aktis klausliga, millega keelatakse kauba omanikul kauba igasugune käsutamine karistuse ähvardusel.

Tähtsad tõendid kuuluvad vastava kviitungi vastu äravõtmisele. Lõplik asja konfiskeerimine järgneb koos karistuseotsusega. Konfiskeeritud süüteo objektid kuuluvad realiseeri-

82)

Amtsblatt 1942 nr 9 Üldine määrus hindade ja tasude kujundamise kohta Ida-maa-alal.

§ 1 On keelatud nõuda ja anda õigustamatult kõrgeid hindu ja muid tasusid.

§ 2 Hinnad ja muud tasud igasugu varade ja soorituste eest ei või tõusta üle 20. juuni 1941 taseme. Hinnad ja muud tasud, mis pärast 20. juunit 1941 on tõstetud, tuleb kohe jälle tagasi viia enne 21. juuni 1941 tasemele

misele kohalikus kaubandus- või varustuskeskuses, saadud summad kantakse Eesti Omavalitsuse tulude arvele. Hindadealalisi eksimusi karistatakse politsei poolt administratiivkorrast. Kohtulik karistamine järgneb vaid juurdluse esitamisel kohtule. Politseiprefektidele kuulub karistamisõigus trahve määrata kuni looo riigimargani ja äritegevuse sulgemine kuni kahe nädalani. Vastavaile otsuseile on lubatud edasikaebus Hindadedirektorile ja viimase otsuse peale Kindralkomissarile ⁸³⁾. Karistada võib kõiki süüdlasi, ka juriidilisi isikuid. Karistuse suuruse määramisel arvestatakse: süüteo iseloomuga, õigustamata vahekasu suurusega ja süüdlase varandusliku seisuga.

83)

Amtsblatt 1942 nr. 35 Eesti Hindadeasutuse sisseseadmise määrus.

§ 5 (1) Politseiprefektid võivad määrata korraldustrahve kuni looo riigimargani ja sulgeda ärisid kuni 2 nädala kestuseni.

(2) Politseiprefektide otsuse peale on lubatud ühekuu jooksul, arvates teadaandmisest, edasikaebus Hindadedirektorile ja viimase otsuse peale järgmine edasikaebus, mis võib aga toetuda õiguste rikkumisele, Kindralkomissarile. Kindralkomissari otsus on lõplik.